

Norske trolldomsprosesser

Prosessnummer: 100c

Tiltaltes navn: Kari Sunsteby

Årstall: 1662

Sted: Toten i Oppland

Toten, Vardal og Birri

1662.

higbok 3

1662.

(Statarkint, Hamar)

Dak 6. august og 17. september
1662 mot Kari Lønstiby, Fruj og Eldi
Ekerustuen og Mari Andersdatter av
Toten for Troldomskiuster og sigueri.

— X —

Toten, Vardal og Pivri
tingbok 3.
1662.

Fol. 476. Anno 1662 Sønd 6 Augustj, Holth's
Rettergang paa Tøtthens Tingthie J. effter.
skreffne Paa Offier Vereide Kongl. Mayts
Føngelt Velformuene Niels Bendzen,
bünde Lensmanden Mads Jgelwied med
effterskr. 12 laui Rettis Mander Af Tøtthens
Niels Dyren, Knud firschiindstad,
Christopher Nøglebye, Anders Koberstad,
Knud Alfstad, Hans Nøgelbye,
Olle bürüid, Olle Mayor, Tord
fedtstad, Jøpe bürüid, Frunder dyren,
Hans berigle. -

Kongl. May: Føngelt Niels Bendzen
Lod for Retten fengselig fremditille Effter.
skr. günde folck At høre dieris bekiennde
Om Noget Troldoms Konster dj. schalt
vere med befunden at hafue Medlagt
vnder Olle Hamerstadz Dørferschel
her Jom. Hülchen posse chr. Indlagt
och fremb Vist J. Retten Hvor vdi
fauhtis hin, Ved och Salt;

Och først fremb kom Ellj Olfsdatter
bekiennde och ey Kunde Meste dence
forme posse Jøe At hafue Haftt och
Fol. 50a. veret befunden Af Sin Søster günde Olf-
datter och effter forme hindis Søsters

begiering, barre samme pose med sig
til Hammerstad Och Nedgraffedt doud
hiemblig Under Olle hamerstads dør.
terschel, Piden gaet Ind I huset
til Olle hamerstads, och fielt Maad:
daa Spørde Niels Beudzen Hinder,
Om hüm Joke Sagde eller obenbart
Noget om samme pose folchen paa
hammerstad Saa redt Hüm Mey, mens
der halvförds hamerstad Paa hiemblig
hafde sielt Hüm dis pose Nedgraff,
Maatte hüm, der hüm ville gaa bortt,
tage doud Pielt op I gien, Indtil doud
I Vænde Vidners Herverse, blef
opløst och betjett, : Niels beudzen
Spørde hinder ^{hüas} dis pose betydte, svaared
hüm At hindis Pøster gürj Olfsdatter
sagde for Hinder der hüm fleyde hinder
dis pose, at did hen bere At doud
Var for Affind at Vende, daa Spørde
Niels beudzen ydermere, Om der var
noget Afvind Juellers hindis forne
Pøster och dj hamerstads folch
Svaared hüm Mey, och sagde ydermere
At Olle Rüdiz Son Jens Olfsen Rüd,
fjode til forne gürj Olfsdatters datter
Jugeborg Christensdatter Och for dj
hamerstads folch Ville icke Samb.
Togke dett ziffermaal, derfor Vdrende
Pigens Moder forne gürj Olfsdatter dis
Pose At Om Vende Hieris Hüc Med,
yder mere blef fremblagt I Retten
Som ehr fünden I hindis Kiste En
pose forbinden Hüc Vdj var
Indlunden Paltt och en fordiull

Sampt nogle støcher Talle, som hüm
tilstod at bruge till fee, naar det
faer hartig Ontt Af skindelyse Paa
dj iche Land Møge, Hiort Med hüm
bekiende at hafue hiülpen tiende Søffr.
End paa Beckren och end højs Christen
trogstad, Och ville ey videre tilstaa,

Enj Olysdatter blef och feugslig
i Rette frembsøtt, Meden stor
Andiell Pøser med Adschilligt Spøgerje
Vøj, som ehr fünden i hündis Riste
Hiüleke pøser hüm Sielt tilstod for
Retten att vere Sygende,

først i pøse med nogle støcher Rind-
lig efterferd vøj som er stegt, som
hüm bekiender at gifue hester, for
schat och hestekøpen, och fee for
blodrott som hüm beletter at hafue
faaedt Af Olle Püllestadz Datter
Marthe.

Noch En pøse med Galderkager
Vøj, som hüm det Kaldet och bruger
til fee och Søffr. for gallersott,

En pøse med giündlig efterferd
Salt och gryn Vøj som hüm och
foregiffuer at bruge til fee:

Følsta.

En liden pøse med nogen Diener
Och smaa kreflisser vøj, som hüm
ey ville forblare hiuortil brugtis,

En pøse med nogle Rødblomest
Møse vøj, som hüm siger at
farue Med:

tiende Samen tiende Pøser med
Jord och Vld sammen vøj Sampt
nogle smaa støcher fladbrød och

smasteen Som him och Forgiff. at
brüge til fee for blodstott, som giertind
farelind haffr. Raad hinder til Att
brüge, som him Piger.

i liden pose med Hommel vøj. Som
him foregiff at vere en doche Pude,

En pose med Ringblome frøe,
Lin frøe och Jt Maltekorn vøj;

Noch En pose med hols Rod och
Hindløg vøj,

(Noch en liden pose med Palt och
Jord vøj, som him Piger at hafue
brügt for schade i hindis hand,
Nemblig Tuold)

Noch Pimaa blodig Klude som him
ey ville obenbare Hior Af var,

(Noch En gamle Rüstet Nogle som
him foregiffuer at hafue finden, och
Pümmis lige som en Papel eller
Kierche Nogle)

(Noch En pose med Botter Som
him kalder Noppe Mennische Teeth
och talle vøj, Som him ey Ville oben-
bare huortil Him det brugte, yder.

Miere tiltid gürj Olsdatter Att him
flyde forne Pim Pøster Allj Olsdatter
deud Pose med forne Nø, Lin och
Palt vøj som him Nedgroff, vnder
Ole hammerstads Jørstok, Som
gürj bad hinder och sagde gürj deud
var giortt at vende vrede med,

Noch blef fremstilled J Retten
En Audholden Pige, Næfulig Mayj
Aundersdatter, som afflutlig for Retten
bekiende at forne gürj Olsdatter hafde

büd efter hinder hün schulle komme
til hinder, och der hün kom til hinder
J Beckerstuen, bad gürj Marij, hün
endelig Wille lefse Afvindtzbornen J
Sund pose som blef Medgrafuedt under
Maudens dör ferschell, förind Gölj
gick bortt med dend Ock Medgroff,
Piden der des pose blef Obenbaret løb
denne gürj op til Maries Moder En
half Mill och bad at Moderen schulle
bede Marij Sin datter schylde paa at
en fantte flyde Gölj dend pose som
bleff Medgrafuedt, Och sagde gürj yder-
miere til Maries Moder, Lad Marij
schy och fly Bortt, Mens Him haffr
tid dertill At Jeg Jcke schall see
ynck paa hinder,; Och tilstod Marij
ydermiere, at Karj Timstebye tiende
ganger løb op til Hinder Och bad
hinder Jlige Maader at schulle giffue
schylden paa En fantte Mand Om

Fol. 52^{or}.

Sund Pose som blef Medgrafuedt, och
Hvor Tager dj daa den fantte Mand
Jgien sade Karj Timstebye,;

Gürj Olysdatter och tilstod for Retten
att Karj Timstebye kom til hinder
udenfor Vindupuedt och Roffte hinder
ud en Sondags Morgen tillig, hvor
gürj daa gick Ud med hinder paa en
ton Timers tid och daa holt talle
Sammen om Sieris posser,

Noch Lod fougden, fengslig J Retten
frumbstille dend beRogffet Karen Tim-
stebye, som ey kunde Negte Joe at
hafue til Rab Marij at schylde paa

en fautte Mand, Om dens profse, och
ydermere lod fougden for Retten frembr-
Kælde effterskinn Justispute prob, offer
Karj Timstebye som Vid Høyeste
boger Ceed probuēt och tilstod som
følger

Soren faasen Vant och tilstod, at
hans El: giuinde Karen Vefuindatter
faltt for Nozle Aar siden J en stor
Pygdom och Blef Afsindig, Saa
kom Karj Timstebye til Hammen och
Sagde at hun vilde fly hinder til paa
Jgien, som Hun och gjorde hvorfor
Hans gaf Hinder en kortt giuindfolck-
Hue, Och Imidlertid hun gjorde
Id 52 & hinder goed, Sagde Karj Timstebye
til Soren fosten, Villt du haffue dens
Pygdom Jgien Paa dens, som hafft
ladet det giøre paa din Giuinde,
schall det vere snartt giortt. Hiortill
Soren Saa snarest, Hey Jeg begier
dett icke det er Pynd; End gifue
Min giuinde sich hun bedre;

Elfse schüllerud Vant och
tilstod, att Hun sich med Karj
Timstebye paa Vejen vid schiustad
Saa Spurde Karj Timstebye Elfse
schüllerud Ad om Soren faasris
Pyge Giuinde var Blefuen goed Jgien,
Snarest Elfse hun er snartt ligesom
Hun var; Saa snarest Karj Timste-
bye, sig Soren dett, dersom Hans
icke betal mig bedre for Hinder,
schall det snartt blifue Vere med
Hinder;

Skuid Hørlaud Probuert, och tilstod,
Att Hand frjode till Karen Vlfuindtz Datter,
mens hūn var Pige Och der giffter.
Mollede J mellem demmen var Pluttet
och hūn hafde fløtt paa gorden til
Hammen (med nogle Poffr. (Nogen skuid
der Poffter, Blef Hūn Oruendt fra
Hammen, och Ville drage bortt fra
Fol. 53a. Hammen, som hūn och gjorde Och
der hūn tog Pofferne Jgiēn var Karj
Tunstebye med Hinder; Saa der en
Pof blef tilbage kom Karj Tunstebye
effter deud, saa sagde Karj, till skuid
Hørlaud, haffr du endelig tūe till
at vill haffue Karj, saa kom Ud
til Mig J Petteredē St. Hausdag:
Paa Vill Jeg Mage det saa At J Kund
Kome samen Hūortill Hand Inaredē
Ney. Hand var Ingen Petter gūtt:
Jmedlertid stod Karj Tunstebye, Sielt
for Ketten och paa Hørde forue probs
tilstand, och ey kinde kinde bebugth,
euddiel af dis bekienndelse;
ydermiere lod Karl Røuridzen, Vid
Tūende Meud Nafulig Madtz Pouelgen,
och Jons Eng, freubbere sin tilstand
Om Karj Tunstebye, efftersom
hand blef Pyg der hand J dag schulle
gaa til Tingett Saaledis at Karl
bekiennde, at der hand for nogle
Aar siden, schulle gaa Jnd til
Plottet til forige Velb. her Stadtholder
Ht. Christopher Vne med en Duplicas,
Saa kom Karj Tunstebye til hammen
och flyde Hammen en Skuid med

Salt Vøj; som Hm had hand skulle
 skjøde for her Stadt Holders Døt; Att
 Hand kunde faa gaatt Puar som hme
 sagde och lofuedt hammen at skulle
 faae, och Hr. Stadt holders skulle
 blifue der Aff Mild Mod Hammen:
 mens sade hand Kaste Paanne Salt
 bort paa Veyen; och der hand kom
 Ind med dis supplicas, Lou hand J
 ton dage i formod at Side;

Udters til Spørde Kongl: May: Fou-
 gett Niels Brendzen Mienige Tingsoegke
 Almüge, Hwad schuudtz moll of med
 Pand Heed kunde gifue Karen Saunstebye,
 Huorkil Aldmügen Pnaredt, At dj Altid
 Haffr hørt hinder at hafue veret J
 stor Rye Och Røgtte for Pegnerj och
 Frolombs Konster.

Fol. 61 b.

Anno 1662 den 17 Septembr holdtes
 Rettergang Paa Hofvangens Tingstue
 Paa Tontten J Offterschone Dag,
 Offverende Veluise Her Loukmand
 Jens Jacobsen Bang; Saupst
 Leinidedendmanden Maatz Panielben
 Jzelsrud, Med Offterschone Tholff
 Landrettismanden Aff Tontten;
 Mafnlige Christo: Nøgglebye - Olle Pnield
 Pnild Alfrestad - Jeppe Børud - Nord
 fedtstad - Olle Mayer - Hans Nøggle-
 bye - Anders Kaberstad - Knud
 fjorskindstad - ginder Dyren - Gult:
 Dyren - oc Hans berg;

Fol. 62 a.

Kongl: Mayts: Fougett, Vel-
 fornemmede Niels Brendzen los Vid

Sin fäld Mæchtige Peder Effienriid:
 I Retten Atter Indstille di fjere Aude-
 heftet giindfolch, som for diaris
 Spogrije och Troldoms Konster, ehr
 Vorden paa grubben, Och Indlagde Om
 demem I Rette It probsbref och bedien-
 selse datered d. 6 Augustij 1662 Under
 fäld forsegling, Som for Retten ehr
 opläst och paaschr:

Daa ehr først frembkommen Ellj
 Olysdatter, Och tilstod hiindis forige
 bekienidelse lige som I probsbrefind
 findis Indspurt, Olle hammerstad (Motte
 och I Rette och blef Af her Loulhand
 for Retten tilspurt, om hand viste
 Noget Af dens frijerij Imellom Olle
 Riddij Son Jens Olsen och giurij Oly-
 datters Dater. Ingeborg Christensdatter,
 Och om hand der ledj Nogetis haff-
 lagt Imod, efftersom forne Jens Oly-
 schall nere horemem beslegt,
 Hiindelhet hand for Retten be-
 hægler Aldiellis, Aldrig at hafue vist Noget
 derlef, eller lagt Sig derjmod,

Vol. 626. Mary Andersdatter ehr och for
 Retten fremfordret, hiindis tilforne
 giarde bekienidelse lydellig opläst, Och
 dens I Alle Maader Tidgich ehr och
 forholden Om dens Opfindgbon, Som
 giure had him schulle heste I dens
 profse, forind Ellj bar dens bortt
 Och nedgraff, Daa behægtet Him
 gandsche at him huerchen leste
 der Vdj, eller Kunde dis bon, Som
 giurij begierthe, och Negttet Him

ey videre vste Jerom J Nogen Maader,
 Gørj Olysdatter och for Retten frem-
 stad: Hindis forig bekjendelse, J
 Probsbrefuendt Jndførth, fuldkomelig
 vidstod som mñ for Retten blef oplest,
 och ydermere tilstod, der hñm for
 Retten blef tilspørth, om Marj Au-
 dersdatters prob, Om dend pose som
 blef nedergrafuendt Och dend Afuend-
 kong som schulle leyses der J, saa
 siger gørj at forne Marj Gyde dis
 pose och band dend sommen, Kun
 gørj flyde hinder linnedt Veden och
 Saltet der Vøj blef Jndkønden, yder-
 mere til spørth Her laukhaud
 Hinder, Om hñm efter Maries
 prob, Var hofu Marjes Moder
 Och had hñm schulle lade Marj
 fley Och selge bortt Mens hñm
 hafde tid dertill, At Jeg icke schall
 see ynck paa Hinder; Hvilchet
 gørj Joke Kunde fragaa; efftersom
 Maris Moder J egen Person, hufu-
 lig Olo Andersdatter, mñ J dag Møtte
 for Retten, och fuldkomeligern
 Feede Hinder at paa; Vid høyeste
 Beed; saamelrom och givne hafde
 bedet at Marj schulle schylde paa
 en Fautte Mand, At hafue fleydhinder
 dis pose, Nosh er gørj til spørth, om
 dend lille Pose, med dj Tiende
 støcher Termen och Lmaafiser
 vøj hñortil hñm dend brugte, saa
 sinaret Hñm At Hindis ey Ved
 dend; Hñor Jurod Brøndelen Manden

med Tjuende Mender tilstaar Deus
Jolant og Andre poser at vere fienden
og hinders Kirke, Jlige Maader tilspürt
Om og tjuende Sammenbudsne poser
med Jod, Vld, Smaa Sten och Smaa
støcker fladbrød og, Hiortil him det
brügte, Puaedt him ligerom tilform
og Probbsbreffuedt Jodspürt ehr

Endnu ehr fremkommen og Ritten
Kari Simstebye, och Audstørte det
forsegledt probbsbref som blef oplest,
och forkiener at og fortte prob icke
er Guds Herremende, mens endiel Vid-
ner og Sin Egen Sag, och Miest af
had, och ellers Att Kongl. May. Fou-
gett haffr. tilspürt Almungen Om
hinders lif och lefnedtz forhold, och
og saa schall hafue Puaedt at
og Altid haffr. hørt hinder at verdt
og stor Rye och Røgte for Segnerj
och Trolddoms, saa for kiener
him at Sige Siens Puar, icke bør
komme hinder til Noget Straf at Lide,
med mindre hinder Noget Seer Sag
giff, och hinder det løulig offer be-
tygvis Hiort, Naar och ved Hiemb
him Sige Künstler haffr offuedt och
probnedt, Mens at him haffr Legt
och Hiutppet Mange, Karlfoch och
Giindfoch og Mange farige Syger,
fore giff him det er scheid vid
løulig och Naartulig Medell,
Med plaster, Driick, och Smørelse
Af Adschillige Vtter, Som him
forgiff og Sin vngdom at hafue

lertt, Hofz mē N. frū gürj green,
Som boede paa Hegstad paa Egger,
efftersom hūm Fornatied Var hofs en
badscher der Hafulig houn Danielsen,
Kongl: Mayt: Føngedz fuldmechtige
Peder Esmeurid, Paaforordnet Endelig
domb, och for (nicette dj Sampptlig
būrde straffis paa dieris Liff och
fred, Vidre ehr ey, for ofs j Rette
lagt, Af nogen Af parthende eller
paa be Roffis.

Daa Naar Vj Denne Meget Vandske-
lig Sag Aff for Horte prob, til Talle och
ooh gürstuar som paaseredt ehr,
Offr Peyer, Daa hūad sig belanger
den Andholden Pige Maren Anders-
datter Som schall hafue Med vered
och den Pops Som Nedgrafuedt blef
Fol. 68a. Samenbündett, och der j Indlagt
dj 3 Species, kemblig Vld, lin och
Paltt, som gürj hinder Lefuered
och bad Indbinde, och Fiske befindes,
eller Mere dermed, at hafue Haft
at bestille, dog icke V.ütterligt at
der Under Joe var Noget Pignerge,
effterdj gürj begiered Af Marij,
at hūm ville Lesse Afuindg borumen
derredj, det hūm høylig beruget
Fiske at künde ey Heller beuigs
Hinder Offr, den at hafue brügt,
Daa effterdj Hūm som en Med Vidre,
det icke Haft. Oberbare, forind
hūm er Paagreben for hūm, effter
Høylig F. Hückomndses Q4. Recess
Anden hogs 811 Blad, staa Oberbare

schrift, och Haffue forbrutt hiendis
Eygens for Muge Mens Hiad sig be-
langer Allj och gürj Olysdattu J
Eckrenstuen baendis, som dis konst
med Dend Nedgrafiedt posse brügt
och Offiedt Haffu bör for sig dienis
grosue forsuljse efter for us recessis
Maadigst tilhold, strax at Haffue for-
brutt ald dienis for Muge til Kongl.
May. Och strax Roponne Norge och
dada Marchis Riger, Paust bege forsten
dornne.

Mens Hiad Karj Pünstebye Augam
som och beschyldis, befunder Vj iche,
af Alt hiust for of J Rette fortt
ehr, nogett saa hoytt at Treffe, at
him der efter paa Kroppen eller
for Mungen bör straffis och lide, Mens
denne Tiide Paa Vit frj Kiend, forscke
Afsigter affr forscke fjne Aud Holden
Gründfolck, ehr Voj her dou Mandz
Jens Brangs Ver Verelje, och med
hans fulde Raadforing Paaledis
fuldkomelig Plüttet och Afsagt, som
Vidre J Voris Dombt. beschriffuelje
schall worde forblaredt. —

Tolen, Vardal og Biri Augdal 1862

en pose afbrændt kornvæd og indtørret
Salt og En Hordmull.